

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Parents Participation of Student Care System in Opportunity Expansion School Under the Office of Ubonratchathani Primary Educational Service Area 1

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุบลราชธานี เขต 1

Supawan Supasorn^{1*}ศุภวรรณ ศุภสร^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Supawan Supasorn*

ศุภวรรณ ศุภสร

Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Thailand.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Email: supawan.sg63@ubru.ac.th

คำสำคัญ:

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, ระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาส

Keywords:

Parents Participation, Student Care
System, Opportunity Expansion School

Article history:

Received: 18/02/2026

Revised: 20/03/2026

Accepted: 10/04/2026

Available online: 14/05/2026

How to Cite:

Supasorn, S. (2026). Parents
Participation of Student Care System in
Opportunity Expansion School Under
the Office of Ubonratchathani Primary
Educational Service Area 1. *Journal
Dhamma for Life*, 32(3), 321-338.

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the level of parental participation in the implementation of the student support system in opportunity expansion schools under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1; 2) compare parental participation classified by age, position, and educational level; and 3) investigate guidelines for enhancing parental participation in the student support system. The study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 341 participants, including 15 school administrators, 30 teachers, and 296 parents from opportunity expansion schools under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1. Research instruments included a questionnaire and a semi-structured interview form. The questionnaire demonstrated a high reliability coefficient of .98. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (F-test), while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that: 1) the overall and individual aspects of parental participation in the implementation of the student support system were at a high level; 2) when comparing parental participation by age, no statistically significant differences were found, whereas differences based on position and educational level were statistically significant at the .01 level; and 3) the proposed guidelines for enhancing parental participation included establishing online communication

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

channels for exchanging individual student information accurately and efficiently, utilizing accessible online student screening tools with clear interpretation processes, and organizing collaborative meetings between schools and parents to promote student development, solve problems, and provide appropriate referral support. The findings highlight the importance of collaboration between schools and parents in strengthening the effectiveness of the student support system and ensuring its alignment with contemporary educational contexts.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จำแนกตามอายุ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน ครู 30 คน และผู้ปกครองนักเรียน 296 คน ซึ่งได้มาจากโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จำแนกตามอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน ขณะที่จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การสร้างช่องทางออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนอย่างรวดเร็วและถูกต้อง การใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่เข้าถึงง่ายและมีการแปลผลชัดเจน ตลอดจนการจัดประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อวางแผนงานในการส่งเสริม พัฒนา แก้ไข ปัญหา และส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน

บทนำ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบท พื้นที่ห่างไกล และกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม โรงเรียนลักษณะดังกล่าวมิได้มีหน้าที่เพียงจัดการเรียนการสอนเท่านั้น หากยังต้องทำหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านวิชาการ พฤติกรรม อารมณ์ สังคม และการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองซึ่งถือเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองทั้งด้านการเรียนรู้ การกำกับดูแลพฤติกรรม และการส่งเสริมทักษะชีวิต มีแนวโน้มประสบความสำเร็จทางการศึกษาสูงกว่า มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง และสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่านักเรียนที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบ้านและโรงเรียน อันนำไปสู่การพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ผู้ปกครองจำนวนมากต้องเผชิญกับภาระด้านค่าครองชีพและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้จำเป็นต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพและขาดเวลาในการดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ปัจจัยดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ และการปรับตัวของนักเรียนในวัยเรียนได้ (ศิवा ขุนชำนาญ, 2564)

ในบริบทของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พร้อมทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันมิได้มุ่งเน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) นอกจากนี้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มิได้จำกัดอยู่เพียงภายในห้องเรียน แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะภายในครอบครัว ซึ่งถือเป็นพื้นที่การเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการคิด การค้นคว้า และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุตรหลานอย่างต่อเนื่อง แม้โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้เชิงวิชาการ แต่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนและครอบครัว (ภาวันสินี คันสร, 2559) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามองผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ประสานงานหลักร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการดูแลอย่าง

เหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล ระบบดังกล่าวครอบคลุมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการเชิงบวก การเฝ้าระวังปัญหาพฤติกรรม การป้องกันความเสี่ยงด้านยาเสพติด ความรุนแรง ปัญหาทางเพศ และปัญหาด้านสุขภาพจิต ซึ่งความสำเร็จของระบบขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการติดตาม ดูแล และสนับสนุนพฤติกรรมของนักเรียนในชีวิตประจำวัน แม้ว่างานวิจัยจำนวนมากจะศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพฤติกรรมของนักเรียน

แต่ยังพบในหลายประเด็น กล่าวคือ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาในบริบทของโรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนในเขตเมือง ขณะที่การศึกษาที่มุ่งเน้นบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีข้อจำกัดเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร ยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งยังขาดการศึกษาที่วิเคราะห์รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง โดยเฉพาะในบริบทที่ผู้ปกครองต้องเผชิญกับภาระทางเศรษฐกิจและข้อจำกัดด้านเวลา นอกจากนี้ ยังพบว่าการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ทางการเรียนมากกว่ามิติด้านพฤติกรรม คุณภาพชีวิต และการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างรอบด้าน ดังนั้น การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย เนื่องจากจะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในบริบทโรงเรียนที่มีข้อจำกัดเฉพาะ อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียน และสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein ที่อธิบายว่า ความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยผู้ปกครองสามารถมีบทบาทได้ทั้งในด้านการดูแล สนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษา สุภัสสรีรา วงษ์มาดิษฐ์ (2559) กล่าวว่า การที่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้แก่ผู้ปกครอง เนื่องจากตามหลักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไปจะขึ้นอยู่กับผลลัพธ์และความประทับใจจากการมีส่วนร่วมในครั้งแรก หากผู้ปกครองได้รับประสบการณ์ที่ดีและเป็นไปตามความคาดหวัง จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ปิยนันท์ พัทธสาราญเดช (2560) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี

ความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมทั้งจากครอบครัวและโรงเรียน ผู้ปกครองมีได้มีบทบาทเพียงการสนับสนุนด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครอง การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการร่วมแก้ไขปัญหของนักเรียนร่วมกับโรงเรียน นอกจากนี้ จันทรจิรา ไตรวรรณ (2559) ยังกล่าวว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งด้านการพัฒนาโรงเรียน การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำองค์ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน และประสบการณ์ชีวิตมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ในขณะเดียวกัน นันทวีร์ พงษ์นาค (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามวัย โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การขาดความเอาใจใส่ หรือการดูแลที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ผู้ปกครองจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหของนักเรียนร่วมกับโรงเรียนผ่านระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Setiawan J. A. และคณะ (2020) ซึ่งศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยในเมืองบิมา ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ความเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น และความปลอดภัยที่ผู้ปกครองมอบให้แก่เด็ก ส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้และลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

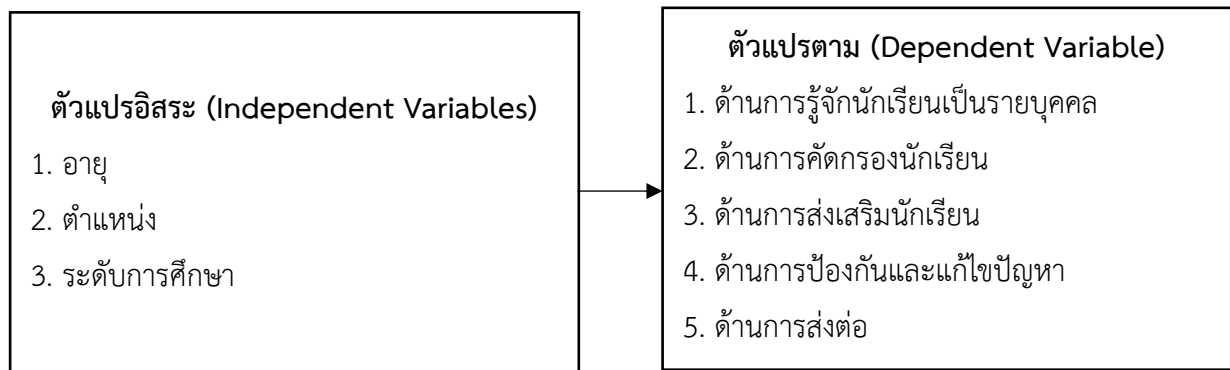
ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มุ่งส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหของนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยทั่วไปประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญห
5. การส่งต่อ

ผู้ปกครองถือเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดและสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม สภาพแวดล้อม และปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามอายุ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน ตำแหน่งต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน (1970) ผลการจากคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 341 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 2 ชนิด

1. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง จำนวนทั้งสิ้น 341 คน
2. แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert และการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
3. สร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยการมีส่วนร่วมใน 5 ด้านประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ
4. นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างเสร็จแล้วนั้นเสนอคณะกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขต่อไป
5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้เสนอแนะ และให้ข้อคิดเห็นแล้ว ผู้วิจัยจะนำคำถามมาพิจารณาหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)
6. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (ธีรวุฒิ เอกะกุล 2552:182) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98
7. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและลองใช้แล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งสุดท้าย แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อให้สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี เพื่อขอความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามแล้วส่งคืนผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธี ดังนี้
3. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบ 100% จึงนำมาแบบสอบถามมาตรวจสอบความ สมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อจะนำไปวิเคราะห์ต่อไป
4. ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม
2. นำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
3. นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายทั้งรายข้อ รายด้าน และโดยรวมและเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
4. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงสังเคราะห์เขียนเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตำแหน่ง อายุ และการศึกษา ซึ่งแสดงค่าสถิติเป็นร้อยละ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	15	4.40
ครู	30	8.80
ผู้ปกครอง	296	86.80
รวม	341	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	91	26.69
ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป	250	73.31
รวม	341	100.00
การศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษา	66	19.35
มัธยมศึกษา	145	42.52
สูงกว่ามัธยมศึกษา	130	38.13
รวม	341	100.00

จากตารางที่ 1 จากตารางข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 341 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองจำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 86.80 รองลงมาคือครู จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 73.31 ส่วนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 26.69

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 42.52 รองลงมาคือระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 38.13 และระดับ

ต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.35 โดยสรุป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครอง มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยรวมทุกด้านและรายด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 รวมทุกด้าน

ที่	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.12	0.75	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.92	0.85	มาก
3	ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	4.17	0.73	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.20	0.73	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.15	0.78	มาก
รวม		4.11	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 จากตารางผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.73) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.73) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.78) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.85) แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ได้รับความร่วมมือสูงที่สุดจากผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 เสนอผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง อายุ และการศึกษา โดยใช้การทดสอบ ค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามอายุ

ที่	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	อายุ				t	p
		ต่ำกว่า 35 ปี		ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป			
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.01	0.78	4.16	0.74	1.60	0.11
2	การคัดกรองนักเรียน	3.87	0.80	3.94	0.87	0.76	0.44
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.08	0.70	4.20	0.74	1.41	0.15
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.04	0.84	4.25	0.67	2.35**	0.01
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.11	0.82	4.16	0.76	0.49	0.61
รวม		4.02	0.75	4.14	0.67	1.42	0.15

ที่	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ตำแหน่ง					
		ผู้บริหาร		ครู		ผู้ปกครอง	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
6	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.34	1.28	4.19	.70	4.16	.71
7	การคัดกรองนักเรียน	3.26	1.23	4.01	.76	3.95	.82
8	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.62	1.06	4.44	.54	4.17	.71
9	การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.52	1.39	4.35	.67	4.22	.67
10	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.48	1.39	4.42	.59	4.16	.73
รวม		3.44	1.25	4.28	.60	4.13	.65

ที่	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการศึกษา					
		ประถมศึกษา		มัธยม		สูงกว่ามัธยมศึกษา	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
11	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.13	0.78	3.94	0.85	4.12	0.75
12	การคัดกรองนักเรียน	4.06	0.72	3.65	0.93	4.16	0.36
13	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.15	0.62	3.94	0.83	4.43	0.57
14	การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.26	0.49	3.96	0.83	4.42	0.62
15	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.36	0.48	3.80	0.91	4.43	0.56
รวม		4.19	0.54	3.86	0.78	4.36	0.56

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามอายุ พบว่าโดยภาพรวมผู้ปกครองทุกช่วงอายุมีระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างสูง โดยกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปีในทุกด้าน ทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

ผลการทดสอบทางสถิติพบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($t = 1.42, p = 0.15$) แสดงว่าอายุโดยรวมไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ระดับ .01 ($t = 2.35, p = 0.01$) โดยผู้ปกครองอายุ 35 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี ($\bar{X} = 4.04$) สะท้อนว่ากลุ่มอายุมากกว่าอาจมีประสบการณ์และความตระหนักในด้านนี้มากกว่า

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปีมีค่าเฉลี่ย 4.02 และกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ย 4.14 ซึ่งใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มอายุมากกว่ามีแนวโน้มสูงกว่าเล็กน้อย

สำหรับการวิเคราะห์จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบ พบว่าโดยรวมทุกกลุ่มประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยครูให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.13$) และผู้บริหารต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.44$) สะท้อนว่าครูซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนมีการรับรู้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสูงกว่ากลุ่มอื่น

ผลระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาความคิดเห็นเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) และผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$)

เมื่อพิจารณารายด้านพบแนวโน้มสอดคล้องกัน โดยครูมีค่าเฉลี่ยสูงในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ขณะที่ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงความแตกต่างของมุมมองตามบทบาทหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 แนวทางและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูและผู้ปกครองร่วมกันให้ข้อมูลนักเรียนด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ ความสามารถ และครอบครัว เพื่อจัดทำข้อมูลรายบุคคล (เช่น ระเบียบสะสม แบบสังเกต SDQ การเยี่ยมบ้าน และการสัมภาษณ์) ใช้เพื่อส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดเกณฑ์และแนวทางคัดกรองที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อจำแนกนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสม

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรม ให้กำลังใจ และส่งเสริมการพัฒนานักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัว แก้ปัญหา และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียน ครูและผู้ปกครองร่วมกันช่วยเหลือตามสภาพปัญหา โดยไม่ละเลยนักเรียน ใช้วิธีหลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษา การประสานผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ และการเยี่ยมบ้าน

ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมวางแผนและกำหนดขั้นตอนการส่งต่ออย่างชัดเจน ทั้งภายในและภายนอก โดยติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อปัญหาเกินขีดความสามารถของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียน และ (5) การส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนขยายโอกาสมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่เน้นความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน (home-school collaboration) ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ พฤติกรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิญา ใจสุทธิ (2559) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการส่งเสริมและการแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างเหมาะสม

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จำแนกตามอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะเชิงระบบ มีการสื่อสารและประสานงานกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกช่วงอายุมีความเข้าใจในแนวทางเดียวกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ เพ็ญญา สมบันดาล (2562) และ นันทิยา ทองพุด (2563) ที่พบว่า อายุไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาพรวม เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลและการมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนมีความใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางส่วนพบความแตกต่างเฉพาะบางด้าน เช่น การส่งเสริมและการป้องกันแก้ไขปัญหา ซึ่งสะท้อนว่าบริบทการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างตามบทบาทย่อยของกิจกรรม

จำแนกตามตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้จากความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ในระบบการศึกษา โดยผู้บริหารมีบทบาทด้านนโยบาย การวางแผน และการกำกับติดตาม ครูมีบทบาทในระดับปฏิบัติการ และผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนและผู้รับผลของการดำเนินงาน ความแตกต่างเชิงโครงสร้างบทบาทดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้และการประเมินการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ไซยา หานุภาพ (2564) และ เพ็ญประภา สมพงษ์ (2563) ที่พบว่า สถานภาพตำแหน่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการรับรู้และการมีส่วนร่วม เนื่องจากระดับความรับผิดชอบและการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เท่ากัน

จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความเข้าใจเชิงระบบ (system understanding) และสามารถวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาได้ลึกซึ้งกว่า ส่งผลให้มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น ทั้งในระดับการตัดสินใจ การติดตาม และการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ กัณฐาณี ศรีสุรักษ์ (2559), ภัคอาภา สว่างแสง (2559) และ รัชณี แจ่มใส และคณะ (2565) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การพัฒนาการมีส่วนร่วมควรเริ่มจากการจัดระบบข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้าน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ สุนทร โครพ (2563) ที่ระบุว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นฐานข้อมูลสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใช้ในการวางแผนส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรพัฒนาเกณฑ์และคู่มือการคัดกรองนักเรียนที่มีความชัดเจน และจัดอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้การจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและสอดคล้องกัน สอดคล้องกับ พงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) ที่เน้นความสำคัญของระบบคัดกรองที่มีความชัดเจนและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนควรใช้ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรม เช่น กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง และการให้คำปรึกษาเชิงระบบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนในทุกกลุ่ม สอดคล้องกับ ญัฐธิญา ใจสุทธิ (2559) ที่ชี้ว่าการส่งเสริมผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมช่วยเสริมแรงจูงใจและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ควรเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด มีระบบติดตามพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง และใช้มาตรการที่หลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษา การสอนเสริม และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อป้องกันปัญหาเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ กรดามลิล (2564) ที่เน้นบทบาทของครูและผู้ปกครองในการร่วมกันแก้ไขปัญหา นักเรียนตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

การส่งต่อนักเรียน ควรมีการกำหนดขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ อุไรรัตน์ พลพันธ์ (2558) ที่เสนอว่าการส่งต่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการทำงานเป็นเครือข่าย (network collaboration) ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก

สรุป

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจำแนกตามอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน ในขณะที่จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สะท้อนว่าปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมและระดับการศึกษา

อิทธิพลต่อระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบสื่อสารออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เครื่องมือคัดกรองนักเรียนผ่านระบบดิจิทัลที่เข้าถึงง่าย และการจัดประชุมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา และส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสม

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้มีประโยชน์เชิงวิชาการในการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้จะช่วยให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปอันเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลดา. (2564). บทบาทของครูและผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหานักเรียน. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 12(2), 45–58.
- กันทรญาณี ศรีสุรภักษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา*, 8(1), 23–35.
- จันทร์จิรา ไตรวรรณ. (2559). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนเมืองพัทยา 4 (วัดหนองใหญ่) เมืองพัทยา ชลบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไชยา หานุกาพ. (2564). บทบาทของสถานภาพตำแหน่งที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสาร บริหารการศึกษา*, 10(2), 55–70.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.
- ณัฐธิญา ใจสุทธิ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. *วารสาร วิจัยการศึกษา*, 6(1), 11–25.
- นันทิwa ทองพุด. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 3. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (วารสารออนไลน์)*. 12; สืบเนื่อง (23 พฤษภาคม 2563): 649–660.
- นันทวีร์ พงษ์นาค. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง โพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภคอาภา สว่างแสง. (2559). ระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา. *วารสารวิจัย ทางการศึกษา*, 5(2), 50–62.
- ภาวันสินี คันทร. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนประภัสสร วิทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชณี แจ่มใส, และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษา. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 13(1), 77–90.
- ศิวา ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเ ข ต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2563). การพัฒนาระบบคัดกรองนักเรียนในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(3), 67–79.
- เพ็ญภา สมบันดาล. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา. *วารสารวิชาการการศึกษา*, 7(1), 30–44.
- เพ็ญประภา สมพงษ์. (2563). การรับรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 11(1), 18–32.
- เพ็ญประภา สมพงษ์. (2563). การรับรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 11(1), 18–32.
- สุนทร โครพ. (2563). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: แนวคิดและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลและนโยบายการจัดการศึกษา*. อุบลราชธานี: ผู้แต่ง.
- สุภัสจิรา วงษ์มาดิษฐ์. (2559). พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านไผ่สีทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. งานนิพนธ์การศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุไรรัตน์ พลจันทร์. (2558). การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียน. *วารสารการบริหารการศึกษาและพัฒนา*, 4(1), 12–24.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Westview Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1–55.
- Setiawan A. et al. (2020). The Role of Parents on the Character Education of Kindergarten Children Aged 5-6 Years in Bima. *Universal Journal of Educational Research* 8 (3): 2020: 779-784.